

Landskab nr. 7—2020 Årgang 101

Ansv. redaktør
Christina Capetillo,
ph.d., arkitekt MDL MAA
Landskab
Peter Bangs Vej 30,
2000 Frederiksberg
Telefon: +45 22 64 38 21
E-mail: landskab@
landskabsarkitekter.dk

Redaktionsudvalg
Margrethe Holmberg (fmd.),
Steen Bisgaard,
Anne Dahl Refshauge,
Tine Gils, Ulrik Kuggas,
Lulu Salto Stephensen,
Anja Boserup (suppl.).
Nordisk repræsentation:
Jussi Luomanen, Finland;
Ulla R. Pedersen, Island;
Maja Kozak Dehlin og
Annesofie Milner, Norge;
Sabina Richter, Sverige

Grafisk tilrettelæggelse
Trefold

Korrektur
Tilde Tvedt

Oversættelse til engelsk
Dorte Herholdt Silver

Annoncer
DG Media as
Havneholmen 33, 1561 København V
Steen Håkansson
Telefon: +45 30 94 67 07
E-mail: steen.h@dgmedia.dk
www.dgmedia.dk

Abonnement
Receptionen, Akademisk
Arkitektforening
Telefon: +45 30 85 90 00
E-mail: subscription@
arkitektforeningen.dk
Online: [https://shop.
arkitektforeningen.dk/da/
35-abonnementer](https://shop.arkitektforeningen.dk/da/35-abonnementer)

Abonnementspriser 2020
I Danmark 1.092 kr. inkl. moms og
forsendelse.
Norden, Grønland og Europa 1.159 kr.
inkl. moms og forsendelse.
Norge er undtaget moms. Denne
fratrækkes.
Øvrige udland 1.089 kr. inkl.
forsendelse.
Løssalg 145 kr. inkl. moms, ekskl.
porto.
Landskab udkommer 8 gange om
året

Udgiver
Danske Landskabsarkitekter
Peter Bangs Vej 30,
2000 Frederiksberg
Telefon: +45 33 32 23 54
www.danskelandskabsarkitekter.dk
i samarbejde med Akademisk
Arkitektforening

Tryk
Stibo Complete, Horsens
Medlem af Danske Specialmedier
ISSN 0023-8066

Forside: Udsigtsbro på Bolafjall,
Bolungarvík, Island. Plantegning:
Sei ehf., Landmótun sf.
Landskabsarkitekter og Argos ehf.
Arkitekter.

Jord 5 Earth 6

Christina Capetillo

I jorden gemmer sig fortællinger og med jorden skaber vi fortællinger 8

Heidi Hjort Thuesen og Susanne Renée Grunkin

Udsigt ved verdens ende 14

Ulla Rolfsigne Pedersen

Land and Communities. Interview with Anya Sirota of Akoaki 17

Heidi Svenningsen Kajita

Terrorsikring i bygge- og anlægsprojekter 22

Politiets Efterretningstjeneste

Det hybride landskab 26

Line Stybe Vestergaard og Mads Angelsø

Landskabsstadier – Hedeland 31

Christina Capetillo

Opbygning #1: Vækstceller eller gartnermakadam? 34

Tine Gils

Den gode muldjord – udfordret. Samtale med Thomas Høvsgaard Vejsnæs 38

Margrethe Holmberg

Overskudsjord som landskabelig ressource 45

Eva Sara Kehlet Rasmussen

Lad os tænke mere cirkulært 50

Jan Støvring, Martin Hedevang Andersen, Jakob Sandell
Sørensen og Torben Møbjerg

Byens vækstmedier 52

Kamilla Aggerlund og Søren Storm

Bogomtale 54

DL Nyt 58

Om at plante i sand og grus – samtale med Hans Henrik
Bruun 64

Jord

Den franske filosof Bruno Latour er optaget af, at vi udvider vor forståelse af begrebet *kritisk zone*, så det ikke kun henviser til klodens yderste hinde, men også omfatter den beboelige dimension af laget mellem atmosfæren og grundvandet, hvor luft, vand, sten og jord interagerer. Den permeable kritiske zone ligger mellem to energikilder: På indersiden klodens egen energimaskine, der skaber nyt materiale vha. vulkaner og pladetektonik. På ydersiden solen, der aktiverer vandkredsløbet. For Latour er det essentielt, at vi gør op med billedet af den blå planet, som vi kender fra det ikoniske fotografi *The Blue Marble*, taget fra Apollo 17 i 1972 på en afstand af 29.000 km fra jordens overflade. I stedet for at betragte planeten ude fra rummet, er det nødvendigt, at vi ser os selv som en del af jorden, indlejrede i jordlagene, for at vi kan tage ansvar for vore handlinger i den kritiske zone. Vi skal *lande på jorden*, skriver Latour i sin bog "Ned på jorden" (2018), og blive *jordlinge* i arbejdet for den kollektive reorientering som er nødvendig for at nå til et nyt globalt klimaregime. Begreberne *verden* og *jorden* er i dag fysisk og geopolitisk forskelligartede. *Verden* klinger af *World Wide Web* og kobler sig til modernitetens globale horisont, mens *jorden* er hverdagsagtig og *brun*. Vi har brug for andre repræsentationer, retoriske figurer og for nye fortællinger om jord, som kan få os til at ændre adfærd.

Dette temanummer af *Landskab* handler om jord. Jord som ressource og dyrkningsmedie, som territorie og terræn, som kulturarv og fundament. Læs bl.a. om, hvordan Arkitema har erstattet jord med knust glas, og tankerne om bæredygtig jordhåndtering, der ligger bag udviklingen af Lynetteholm. Se, hvordan islandske Sei, Landmótun og Argos' nye udsigtsplatform kommer til at se ud: På Bolafjall vil man stå ansigt til ansigt med de stratigrafiske lag og mærke den geologiske tid. Læs om amerikanske Akiokis arbejder i Detroit og om, hvad kampen for ejerskabet til jorden har betydet for fællesskabet. Jord forstået som terræn er en del af PET's vejledning om fysisk sikring i det offentlige rum, se et udvalg af løsningerne fra kataloget. Eva Sara Kehlet Rasmussen giver os et rids af jordhistorien og opfordrer til at indtænke materialestrømmene på strategisk plan, mens Juul | Frost viser, hvordan de har skabt merværdi med overskudsjord på Flyvestation Værløse. DL's udvalg for cirkulær økonomi applikerer de fire principper for resourceansvarlig brug på jord. Margrethe Holmberg og Tine Gils er *nede i stoffet*, når de interviewer eksperter om deres syn på bærelag, grusbede og blandinger m.m. og reflekterer over, hvordan det landskabelige udtryk, æstetikken, påvirkes, når vi udfordrer jorden – og os selv.

Christina Capetillo

Earth

The French philosopher Bruno Latour encourages us to expand our understanding of the concept of the Critical Zone beyond the outer membrane of the planet to include the inhabitable dimension of the environment in between the atmosphere and the groundwater, where air, water, rock and soil interact. This permeable Critical Zone is situated in between two energy sources: inside, the planet's own energy generator, which produces new material via volcanoes and plate tectonics; outside, the sun, which drives the water cycle. Latour sees it as essential that we move past the image of the blue planet as we know it from the iconic photograph *The Blue Marble*, taken from Apollo 17 in 1972 at a distance of 29,000 km from the earth's surface. Instead of viewing the planet from space, we need to see ourselves as part of the earth, embedded in the strata, to be able to take responsibility for our actions within the Critical Zone. We need to *land on earth*, Latour argues in his book *Down to Earth* (2018) and become *earthlings* in order to effect the collective reorientation needed to build a new global climate approach. Today, the concepts of 'world' and 'earth' have different physical and geopolitical connotations. *World* smacks of *World Wide Web* and is linked to the global horizon of modernity, while *earth* has an everyday, *brown* feel. We need different representations, rhetorical figures and stories about earth and soil to drive a change in behaviour.

This theme issue of *Landskab* is about earth as both soil and land. As a resource and a growth medium, as territory and terrain, as cultural heritage and foundation. In this issue you can read about Arkitema's use of broken glass in lieu of soil and about sustainable soil handling in the development of the new Copenhagen district of Lynetteholm. See Icelandic Sei, Landmótun and Argos's new viewing platform: on Bolafjall mountain, visitors come face to face with the stratigraphic layers as geological time becomes palpable. Read about American Akioki's work in Detroit and about what the struggle for land ownership has meant for the community. Land as terrain is addressed in the Danish Security and Intelligence Service's guidelines for physical security measures in the public space - see a selection of solutions from the Service's catalogue. Eva Sara Kehlet Rasmussen offers an outline of soil history and encourages us to consider the material flows at a strategic level, while Juul | Frost describes how the firm has created added value using excess soil at the Danish air base Flyvestation Værløse. The committee for circular economy in the Association of Danish Landscape Architects applies the four principles of responsible resource use to soil. Margrethe Holmberg and Tine Gils go deep as they interview experts about base courses, gravel beds, gravel mixes and more and reflect on how the aesthetic landscape expression is affected when we challenge land and soil - and ourselves.

Christina Capetillo